

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXIX. Ampliùs confutatur novitia doctrina (de possessione libertatis,
in dubio de prohibitione legis) ex eo quod regula juris, In pari causa melior
est conditio possidentis, non procedat in ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

cipium istud practicum; in dubio melior est conditio possidentis libertatem agendi, inutiliter ab ipsis contra nos usurpatur. Quia principium istud seipsum destruit, dum pro fundamento, & veritate concessa, assumit quod falsissimum est, nimirum in dubio de prohibitione legis possideri moralem libertatem, ac propterea meliorem esse possidentis conditionem. Cum tamen falsissimum sit in ejusmodi dubio possideri & permanere moralem libertatem; pluribusque rationibus & exemplis monstratum sit, non solâ certitudine, sed & rationabili dubio superveniente, priorem libertatem moralem auferri, prætenfamque possessionem amitti. Unde sic efficaciter arguimus: in dubio de prohibitione legis, non possidetur, sed amittitur prior libertas moralis, ut manifestum est ex dictis. Ergo in dubio de prohibitione legis, non est homini liberum ponere actionem dubie honestatis.

320 Ad 1. itaque respondeo omnino negando antecedens. Neque enim homo tunc est in certa possessione libertatis, sed Deus in certa possessione legis, quâ vetat homini 1.º ne quidquam faciat absque sua permissione, sibi sufficienter nota. 2.º ne quidquam agat, de quo dubitet æquum sit, an iniquum. 3.º ne se exponat morali periculo prævaricandi legem suam. Retorqueo proinde argumentum: in ejusmodi dubio Deus est in certa possessione legis de qua proximè. In ea ergo manet, donec pari certitudine constet de divina permissione; de indubitata actionis honestate, de non existente periculo prævaricationis legis divinæ. Cum enim admittenda non sit certi juris exceptio, nisi certa, adversus certitudinem dictæ legis admittenda non est possessio libertatis, nisi certò probata.

321 Ad 2. nego suppositum, in eo utique dubio certam esse possessionem libertatis. Quæ vel certò nulla est, vel ad summum dubia. Cum idem sit dubitare, an actio aliqua sit lege prohibita, seu peccaminosa; ac dubitare, an sit homini moraliter libera. Neque enim moraliter libera esse potest, si prohibita; neque homo certus esse potest de morali ad illam faciendam libertate, si certus non sit de non prohibitione. Nec certò præsumere potest prohibitionem non existere, ex eo quòd (post debitam inquisitionem) certò non appareat. Quia certum est legem posse (post debitam inquisitionem) certò non apparere, licet verè existat. Jus enim cognoscendi legem ad se pertinentem, homini competeat in statu innocentie; in quo proinde dicere potuisset, si lex esset, mihi certò appareret. Verum obscuratâ ratione per peccatum originale, homo tantam ignorantiam contraxit in penam, ut ne sanctis quidem Doctoribus lex quoad puncta abstrusa, cognitu difficilia, certò semper appareat, post adhibitam maximam inquirendi diligentiam. Circa quæ exorto rationabili dubio, v. g. an aliquis contractus sit usurarius, certa abstinendi obligatio

non provenit ex lege directa, de qua dubitatur, sed ex certa & indubitata lege reflexa; de qua num. 320.

CAPUT XXIX.

Amplius consutatur novitia doctrina (de possessione libertatis, in dubio de prohibitione legis) ex eo quòd regula juris, in pari causa melior est conditio possidentis, non procedat in materia humana potestati non subiecta; sed in sola materia, subiecta potestati Republicæ, vel Ecclesiæ. Et ne in ea quidem universim (tameis materia sit iustitia) sed in ea solùm, in qua sit ipsa disposita.

EX præfenti assertione (quam cum Vasquez, 322 Azorio, &c. potior pars Probabilistarum admittit) constabit Recentiores Probabilistas stupendum in modum abuti regulâ illâ juris, dum aiunt possessionem quæ (in pari aliunde causa) meliorem efficit possidentis conditionem, esse titulum æquè universalem, ac ipsam libertatem, ita ut quoties rationabile dubium est, an actio sit lege prohibita, libertas sit in possessione, non lex, meliorque proinde sit conditio libertatis, quàm legis, etiam divinæ ac naturalis. Quo uno verbo, ut homines faciant liberos, faciunt quodammodò exleges & sacrilegos (ut scitè Vincentius Baronius ait) innumeraque summi momenti dubia ex regula illa resolvunt in omni materia, etiam humanæ potestati non subiecta, in qua regulam illam non procedere constat 1.º. ex dictis.

2.º. constat ex eo quòd non benè arguant à possessione in materia iustitiæ, humanæ potestati subiecta, ad materiam aliarum virtutum, potestati illi non subiectam. Cur enim melior est conditio possidentis in materia iustitiæ? quia, dum Petrus & Paulus v. g. apud Iudicem litigant de proprietate fundi, &c, expensis rationibus utrimque allegatis, Iudex eas reputat æquales, sed Petrus ultra rationes allegat pro se possessionem fundi, possessio, ad sensum manifesta, ceteris paribus, est titulus sufficiens ad iudicandum pro Petro, potius quàm pro Paulo, propter insignia privilegia, jure gentium, consensuque omnium nationum, concessa possessori. Cum enim jura partium, in pari causa, cognitu difficilia sint, ad finiendas lites, sumptus impediendos, & ob publicam tranquillitatem, jure gentium dispositum est, ut ubi jura paria sunt, & non potest veritas deprehendi, ille præferatur, qui, cum sit æqualis jure, potior est possessione. Sic enim disponi conveniebat, tum ut homines securi essent in rerum suarum pacifica possessione. Tum ob publicam tranquillitatem, ad quam plurimum referit, res externas eodem quo constitutæ sunt ordine permanere, nec mutationem admittere, nisi de consensu partium, vel in majus bonum (cum aliàs immutatio ordinis constituti solita sit adferre ali-

quid perturbationis & periculi) majus verò bonum non esset, rem hæcenus bonâ fide possessam à Petro, transferre in alium, in pari aliunde causâ. Ob istas itaque rationes, jure gentium, communique consensu nationum, melior est conditio possidentis, in materia justitiæ: in quantum jure gentium, communique consensu nationum, Respublica, licet ipsi non tribuat dominium rei possessæ, tribuit tamen ipsi jus, ne privetur re, semel bonâ fide certò possessa, donec sufficienter appareat, rem illam ad alium pertinere. Ratione cujus juris in conscientia rem retinere potest, donec sufficienter appareat, &c. Nec ad hoc opus est invincibili ignorantia juris alterius (quidquid dixerit laudatus Recentior in Apologemate retorto dub. 7. n. 278.) neque enim jus alterius invincibiliter ignorat, quando, post debitum examen, jus alterius apparet æquè probabile ac suum (sicut invincibiliter non ignorat se mortaliter peccasse, is cui, post debitum examen, æquè probabile apparet, se peccasse mortaliter; ac non peccasse. Aliàs mortalia dubia, in æquali utrimque probabilitate, non forent confitenda, magis quàm mortalia invincibiliter ignorata) eo tamen non obstante; non obstante (inquam) æquali probabilitate juris alterius, sibi notâ, quia alterum superat titulo possessionis, ex dispositione juris, per regulam illam declarata, *in pari causa*, &c. certum habet jus, rem illam retinendi sibi, donec certò constet, rem illam ad alium pertinere. Similis verò dispositio juris humani non est, nec esse potest, in materia aliarum virtutum, potestati humanæ non subiecta.

324 3°. id ipsum demonstratur, quia possessionis favor, seu prævalentia, à sola humana potestate, seu humano, non divino vel naturali jure habet originem. Cùm prorsus infundatum sit, quod Terillus in Reg. mor. q. 57. n. 19. absque ulla probatione ait, regulam illam esse *axioma lumine natura notum*, sive (ut ait in fundam. Th. Mor.) *essatum natura*, per quod homines diriguntur in lege naturali, antecedenter ad omnem legem positivam. Cujus falsitas ex sequentibus apparebit.

325 4°. usus istius regulæ, in materia juris naturalis aut divini, humanæ potestati non subiecta, ne semel quidem invenitur in toto corpore juris, seu canonici, seu civilis; sed dumtaxat in materia justitiæ, humanæ potestati subiecta.

326 5°. in materia humanæ potestati non subiecta contrariæ sunt sacrorum Canonum declarationes. Siquidem dubius de copula habita cum consobrina Bertæ, declaratur non posse ducere Bertam, etiamsi ab initio fuerit in possessione libertatis ducendi eam, cap. *juvenis* de sponsal. Dubius de matrimonio validè cum aliqua contracto, declaratur obligatus, ipsi bonâ fide petenti reddere debitum, etiamsi antè fuerit in possessione libertatis in contrarium, cap. *Dominus* de secund. nupt.

Conjux probabiliter dubius de impedimento dirimente, declaratur non posse debitum exigere, non obstante exigendi possessione, cap. *inquisitioni* de sent. excom. Cur hæc in materiis (sicut in materia justitiæ) certa, quæ præcessit possessio, in ordine ad abstergendum morale peccati periculum, jure naturali & divino non prævalet omni in contrarium dubio, si in iis, jure naturali & divino locum habeat melior possidentis conditio? Cùm in materia justitiæ, bonæ fidei possessio, in ordine ad abstergendum morale periculum peccati, & injustitiæ, in pari aliunde causâ, prævaleat omni in contrarium dubio. Nam bonæ fidei possessor, post examen, nihil plus inveniens contra se, quàm pro se, licet (secundùm Adrianum) debeat eam restituere, propter regulam, *in dubio via tutior*, &c. vel (secundùm Sorum) eam dividere, propter æqualitatem juris: secundùm communem sententiam potest totam retinere, propter reg. *in pari causa*, &c. Potest (inquam) totam retinere rem, de qua (post bonæ fidei possessionem) dubitare incipit, an sua sit. Et quamvis ex ipsis aliqui negent rem illam alienare posse, vel consumere; alii tamen censent posse eam consumere, & alienare, sub onere compensandi, dum constiterit, rem ad alium spectare; sub onere etiam monendi emptorem de vitio, seu dubio, an sua sit, si eam alienet.

6°. ubicunque jus humanum, in materia sibi subiecta, aliter non disposuit, secundùm innumeras declarationes juris canonici, in dubio utrimque æquali, pars tutior necessarîo sequenda est, jure naturali & divino, quo prohibemur exponere nos peccati & damnationis periculo, ut visum est suprâ. Istud verò periculum non esset, si in ejusmodi dubio, jure naturali & divino, melior foret possidentis conditio, uti constat in exemplo possidentis rem humanæ potestati subiectam, quam licet in ejusmodi dubio non restituat, nec tutiorem partem sequatur, morali periculo peccati se non exponit.

7°. si privilegium possessionis foret de jure naturali, vel divino, nihil contra illud humana possit statuere potestas. Statuit autem, & statuendo demonstravit, regulam de meliori possidentis conditione ne quidem univèrsim procedere in materia sibi subiecta, etiam justitiæ, nempe quando lex resistit possidenti, vel præsumptio juris est contra ipsum. Primò namque in dubio de facto, dum uni favet possessio, alteri juris præsumptio, hæc illi prævalet: utpote vim habens plenæ probationis, quæ prævalet possessioni. Quam ob causam præsumptio legitimitatis in prole facit, ut hæreditas auferatur alteri, licet possessori, c. *lator*: *qui filii sint legitimi*. Similiter Parochus vindicare potest decimas ab alio possessas, in dubio, an decimæ in parochia sua sitæ, ad suam Ecclesiam pertineant, nisi possessor evidenter docuerit de legitima sua possessione, c. *ad*

ad decimus de restitut. spoliat. Bona etiam Clerici defuncti, hæredibus ipsius, tametsi possessoribus, auferenda sunt, nisi probent, aliunde quam ex beneficio à defuncto acquisita fuisse, cap. *ut unusquisque* de peccul. Cleric. cap. 7. de testam.

Deinde in dubio uter ex duobus titulum dominii prius acceperit, is qui ostendit certò se tempore accepisse, præferatur possessori, certum tempus non ostendenti, Menochius l. 2. de arbitrar. casu 48. n. 33. ex l. 13. c. de donat. ante nupt. Denique, in dubio, jus favet ei qui futurus est in damno, contra eum qui futurus est in lucro, quamvis possessorem. L. *non debet* 41. ff. de reg. jur. Wamefius centur. 3. consil. 90. Sed & Episcopus cap. *illud* de Cler. excom. sub pœna depositionis jubetur, in dubio, gerere se pro excommunicato, non obstante possessione communicandi cum aliis. Sacerdos etiam cap. *significasti* de homicidio, jubetur, in dubio, tan proximus interierit ex ictu à se, an ab aliis inflicto, jubetur (inquam) se gerere pro homicida, & irregulari, à sacerdotalique ministerio abstinere, nullâ habitâ ratione possessionis in contrarium, in qua antè fuit. Et sic de aliis multis.

329 8°. favor præscriptionis & usucapionis, secundum omnes, habet originem ex solo jure humano positivo: ergo & favor possessionis. Cum nulla appareat ratio cur possessionis favor potius oriatur ex jure naturali vel divino, quam favor præscriptionis & usucapionis.

330 9°. regula consimilis: *Bona fidei possessor, sine plena & evidenti probatione removeri non debet*: non est juris naturalis vel divini, sed humani positivi dumtaxat; solumque procedit in materia justitiæ, juri humano subjecta (quia sic eo jure dispositum est) non in materia aliarum virtutum. Idem ergo dicendum de regula: *In pari causa melior est conditio possidentis*. Consequentia bonitas perspicua est, non solum ex rationis paritate, sed & quia privilegium possessionis, propter quod melior est conditio possidentis, in eo maxime consistit, quod bonæ fidei possessor, sine plena & evidenti probatione removeri non debet. Antecedens verò ab Adversariis admittitur, ut proximè videbitur. Enimverò si regula illa foret juris naturalis vel divini, Sacerdos qui diù fuit in possessione celebrandi, post susceptum bonâ fide sacerdotium, superveniente dubio de valore suæ ordinationis, sine plena & evidenti probatione invaliditatis illius, non removeretur à possessione celebrandi: sicut nec conjux à possessione exigendi debitum, superveniente dubio de valore sui matrimonii, post illud bonâ fide contracti; sed ille pergere posset in celebrando, iste in exigendo, contra cap. *inquisitioni* de sent. excommun. Qua etiam in hypothese, regula illa intentum everteret Adversariorum: quia possessio legis naturalis & divinæ, semel generaliter stabilita, prævaleret omni particulari in contrarium ex-

ceptioni, etiam probabiliori; solâque plenâ & evidenti probatione istius exceptionis elideretur. Sicque à generalitate legum illarum nunquam excusari quis posset titulo ullius exceptionis probabilis, vel etiam probabilioris, sed certæ & evidentiæ dumtaxat: cum per expressionis suæ generalitatem in possessione sint (si possessio in ejusmodi locum habeat) adversus particulares quascumque exceptiones sufficienter non probatas. At oppositum Adversarii constanter profiteatur, regulamque de non removendo possessore, sine plena & evidenti probatione, ne quidem admittunt in materia juris humani, extra materiam justitiæ. Cum secundum ipsos liceat die Dominicâ solum probabiliter inchoatâ, non obstante probabili adhuc existentia Sabbathi, carnes comedere; similiter ob iter solum probabiliter sufficiens ad excusandum solvere jejunium; & sic de mille aliis.

10°. possessio dupliciter acquiritur. 1°. sine occupatione, per solam juris fictionem. 2°. per occupationem, seu attingentiam rei, animo faciendi suam. Sed prior (utpote solius legis humanæ inventum) nullum ex natura rei jus tribuit possessori, meliorem in pari causa faciens conditionem ipsius. Ergo nec posterior. Cur enim potius? & cur Episcopus v. g. ex natura rei plus juris acquireret, beneficii sui possessionem ineundo per physicum Ecclesiæ Cathedralis ingressum, quam acquireret, ejusdem possessionem ineundo per visum campanilis ejusdem Ecclesiæ? Certè possessio mera (id est aliunde non adminiculata talibus circumstantiis, ex quibus major efficitur præsumptio veritatis pro possidente, quam contra) sive hoc, sive illo modo inita, ex se tam indifferens est, ut jungatur vel non jungatur cum dominio rei possessæ; quam visio, quâ quis prior videt rem (constat enim nos sæpè possidere quæ nostra non sunt; & multa non possidere, quæ nostra sunt) igitur ex se tam indifferens est ad faciendam conditionem possidentis meliorem, quam visio ad faciendam conditionem primò videntis meliorem.

11°. possessio mera ex se, sive ex natura rei, nullam facit probationem, etiam probabilem, quod res possessa sit possidentis, magis quam visio, quâ res primò videtur, quod sit primò videntis: ergo ex se, sive ex natura rei, nullo prorsus modo facit meliorem conditionem possidentis, magis quam visio illa videntis. Consequentia bona est, quia excogitabilis non est ratio disparitatis. Assumptum efficaciter probat ipsemet Terillus q. 56. à num. 15. ad 20. *Generalis enim regula est (inquit) quod prædicatum ex se prorsus indifferens ad utramque partem contradictionis, nihil conferat ad questionis decisionem, sive ex se neutram probet: sicut si queramus utrum Petrus sit in foro, ad hoc probandum, vel decidendum, nihil confert quod sit armatus, quia esse armatum, ex se nullam habet conne-*

tionem cum esse, vel non esse in foro, sed ex se indifferens est ad utrumque. Sed prædicatum possidentis ex se tam est indifferens ad esse & non esse conjunctum cum dominio rei possessæ, quàm visio cum dominio rei primò visæ: ex se igitur profus nihil confert ad dominium probandum, magis quàm visio, &c.

333 12°. quamvis lex naturæ dicat, inter eos qui jus utrumque dubium habent, potiorum esse conditionem illius, qui aliquid juris habet amplius quàm alter; non tamen dicat eum qui titulum habet meræ possessionis, aliquid juris in rem possessam habere, amplius quàm habeat qui non possidet. Cur enim amplius? solidum profectò amplioris istius juris fundamentum Adversarii non adferunt, sed vanum. Nullum quippe aliud fundamentum afferunt, nisi quòd ille qui possidet, titulum aliquem circa rem possessam habeat, quem non habet qui non possidet. At hoc vanum est. Nam etiam qui primus rem vidit, aut de ea occupanda primus cogitavit, titulum aliquem habet circa rem illam (ut puta prioris visionis, aut cogitationis, &c.) quem non habet qui necdum vidit, neque cogitavit: non ideò tamen lex naturæ dicat ipsum habere amplius juris: ergo similiter, &c.

CAPUT XXX.

Contraria argumenta dissolvuntur.

334 **E**X hæcenus dictis tam manifestè ruunt argumenta, in quibus Adversarii se fundant, ut vix opus sit sigillatim illa referre. Ad majorem tamen præmissorum evidentiam, præter illa duo, quæ à num. 232. retuli & solvi, illa referam & solvam, quæ principaliter obijciunt contra dicta cap. præcedenti.

Objicit itaque 1°. Terillus: nulla est excogitabilis ratio disparitatis, cur in dubio vel in pari causa, possessio meliorem faciat conditionem possidentis bona externa in materia justitiæ, & non meliorem conditionem possidentis libertatem in materia aliarum virtutum.

335 Respondeo 1°. negando suppositum: falsò quippe Terillus supponit in materia aliarum virtutum, dum dubium est de lege prohibente, libertatem esse in possessione, cujus oppositum constat ex dictis num. 311. & seqq. 2°. dato, non concessò quòd libertas tunc esset in possessione, saltem non esset in possessione certa (quæ sola meliorem facit conditionem possidentis) sed ad summum dubia, & æquali cum possessione legis, ut probatum est à num. 314. Ubi autem possessiones sunt æquales & dubiæ, præsumendum pro lege contra libertatem; sicut in æquali dubio præsumendum pro Superiore contra inferiorem: quia in pari causa Superior inferiori præferatur, sicut commune bonum privato.

336 3°. certam possessionem non facere meliorem conditionem possidentis ex natura rei, sed solum ex dispositione Reipublicæ, quæ id

non disposuit in materia aliarum virtutum, nec disponere potuit in materia juris naturalis & divini sibi non subiecta, sed in ea justitiæ materia dumtaxat, quæ ipsi subiecta est.

Objicit 2°. possessio in materia obedientiæ, in pari causa meliorem facit conditionem possidentis: igitur privilegium possessionis non procedit in sola materia justitiæ. Probatur antecedens, quia cives licitè sequuntur Regem eos ad bellum vocantem, in dubio de justitiæ belli, ut ex Augustino traditur cap. *quid culpatur*. Eodem modo subditus Religiosus licitè obedit Prælato, non obstante dubio an opus præceptum sit malum. Sed non alia est hujus ratio, nisi possessio Regis & Prælati, quæ facit meliorem conditionem ipsius quàm subditi.

Respondeo negando antecedens. Ad ejus probationem, concessà majore, nego minorem, quia Rex & Prælatus non sunt in possessione jubendi nisi justa & licita. Igitur obligatio parendi tunc non desumitur ex possessione, sed ex præsumptione pro Principe & Prælato, de quibus in dubio præsumendum quòd justa præcipiant, uti suo loco videbitur.

Objicit 3°. titulus possessionis, ejusque privilegium habet locum in materia justitiæ humanis legibus non subiecta: igitur privilegium possessionis, non est ex sola dispositione legis humanæ, seu Reipublicæ. Probatur antecedens, quia qui bonâ fide contraxit matrimonium, licitè petit debitum in dubio impotentia; sed est conditio possidentis, quæ hoc ipsi licitum facit: si enim per longam impotentiam experientiam ante contractum matrimonium dubitasset de hoc impedimento, post illud sic malâ fide contractum, illicitè peteret debitum.

Respondeo negando antecedens. Ad ejus probationem nego minorem: quoad hoc enim aliquid speciale est, in dubio de impedimento impotentia, quod non est in dubio de aliis impedimentis. Non est igitur titulus possessionis, qui hoc potius licitum facit in dubio de impotentia, quàm in dubio de aliis impedimentis: cum titulus possessionis non magis habeat locum in dubio de impotentia, quàm in dubio de aliis impedimentis. Antecedens probatur: tum quia dubius de aliquo alio impedimento, matrimonium inire non potest: dubius tamen de impotentia, si nunquam expertus, sed semper continens fuerit, matrimonium inire potest. Cum Deus, seu Author legis naturæ, permittat matrimonium hominibus, qui semper hæcenus continuerunt; adeòque incerti sunt, an non sint absolutè, vel respectivè impotentes, si spes probabilis affulgeat potentia, saltem post impotentiam fortè temporalem, affuturæ. Aliàs conjugia passim plenissima forent incertitudinibus.

Tum quia dubius de aliquo alio impedimento, post matrimonium bonâ fide contractum, æquè est in possessione, ac dubius de impedimento impotentia. Si ergo conditio possidentis